

Profilaktyka prozdrowotna w powiecie hajnowskim

Wprowadzenie

Promocja zdrowia powstała w wyniku ekonomicznych kalkulacji, zmniejsza koszty medycyny naprawczej. Promowanie zdrowia i edukacja zdrowotna są ważnymi narzędziami w podnoszeniu świadomości zdrowotnej i poprawie stanu zdrowia mieszkańców. Umożliwiają one każdemu człowiekowi zwiększenie pozytywnego oddziaływania na własne zdrowie i wzięcie za nie odpowiedzialności. Promocja zdrowia jest jednym z głównych narzędzi nowego zdrowia publicznego. Nowe zdrowie publiczne wymaga zrozumienia przez decydentów jego istoty i znaczenia, potrzebuje też odpowiedniego finansowania i stabilnych mechanizmów wdrażania.

Zdrowie jest dobrem społecznym. Tylko zdrowe społeczeństwo może wytwarzać dobra materialne i kulturowe oraz zapewniać właściwy rozwój społeczny i gospodarczy.

Polityka prozdrowotna często kojarzy się z różnymi wielkimi kampaniami w mediach, które mają zwrócić uwagę na takie problemy zdrowotne jak palenie, otyłość, narkomania, itd. Jednak nie tylko takie zakrojone na szerszą skalę akcje są wyrazem polityki prozdrowotnej państwa, które ogólnie powinno dbać o krzewienie pewnego zdrowego modelu życia wśród społeczeństwa. Polityka prozdrowotna dotyczy bardzo wielu obszarów naszego życia.

Zdrowie nie jest stanem trwałym, dlatego też należy bezwzględnie o nie dbać. Ważne jest aby upowszechnianie zdrowego stylu życia, podnoszenie poziomu świadomości społeczeństwa w zakresie promowania zdrowia odbywało się na każdym etapie naszego życia.

Światowa organizacja Zdrowia definiuje pojęcie „zdrowia” jako stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego, a nie wyłącznie brak choroby lub niepełnosprawności.

W oparciu o powyższe informacje stwierdzić należy, że działania służby zdrowia nie są głównym czynnikiem determinującym zdrowie. Styl życia w największym stopniu umożliwia zachowanie równowagi bio – psycho – społecznej czyli zdrowia.

2. Liczba Ludności w Powiecie Hajnowskim:

Powiat hajnowski zamieszkiwany jest przez ok. 45 294 tys. mieszkańców (dane za III kwartał 2014 r.) - kobiety stanowią 23 329, - mężczyźni 21 965

3. Analiza istotnych potrzeb zdrowotnych ludności powiatu hajnowskiego

Na przestrzeni ostatnich lat widoczny jest stały postęp medycyny, czego potwierdzeniem jest wydłużenie ludzkiego życia, istnieją jednak choroby, tzw. cywilizacyjne, których rozwój zależny jest od warunków w jakich żyjemy, składają się na nie czynniki ekologiczne, czynniki środowiskowe oraz styl życia każdego człowieka. Do szkodliwego stylu życia zalicza się: nieprawidłowe nawyki żywieniowe, korzystanie z używek, takich jak nikotyna czy alkohol, brak aktywności ruchowej, czyli inaczej „siedzący tryb życia” oraz ciągły pośpiech i nadmierne obciążenia psychoemocjonalne.

W krajach uprzemysłowionych, w tym i w Polsce, za główne przyczyny zgonów odpowiedzialne są dwie grupy chorób: choroby układu krążenia i choroby nowotworowe. Mimo że zachorowalność na choroby układu krążenia zmniejsza się w większości krajów zachodnich, to

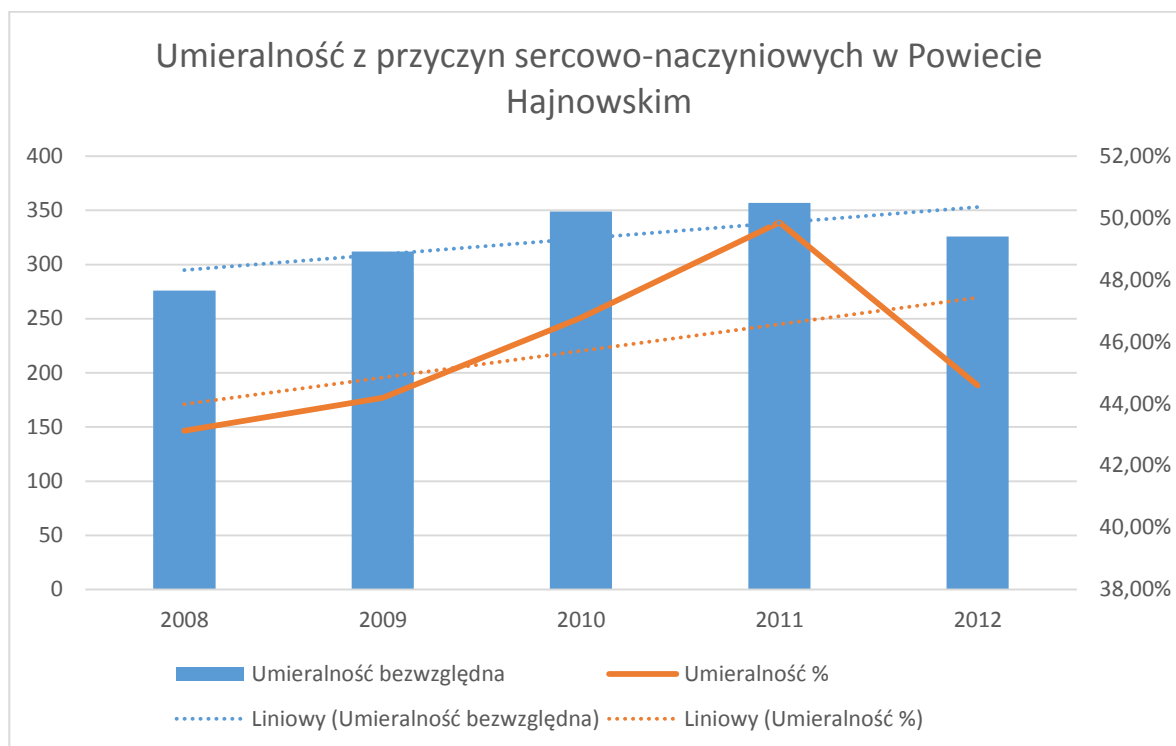
szacuje się, iż nadal będą one najpoważniejszym problemem zdrowotnym, społecznym i ekonomicznym na świecie w XXI wieku. W Polsce od wielu lat – mimo postępów w diagnostyce i leczeniu – choroby układu krążenia są odpowiedzialne za ok. 50% wszystkich zgonów. Stawia to nasz kraj na jednym z pierwszych miejsc pod tym względem w Europie. Działania zapobiegające powstawaniu i rozprzestrzenianiu się tych chorób w populacji są ciągle niewystarczająco skuteczne.

Tab. Nr 1 Na terenie powiatu hajnowskiego liczba zgonów układu się w następujący sposób:

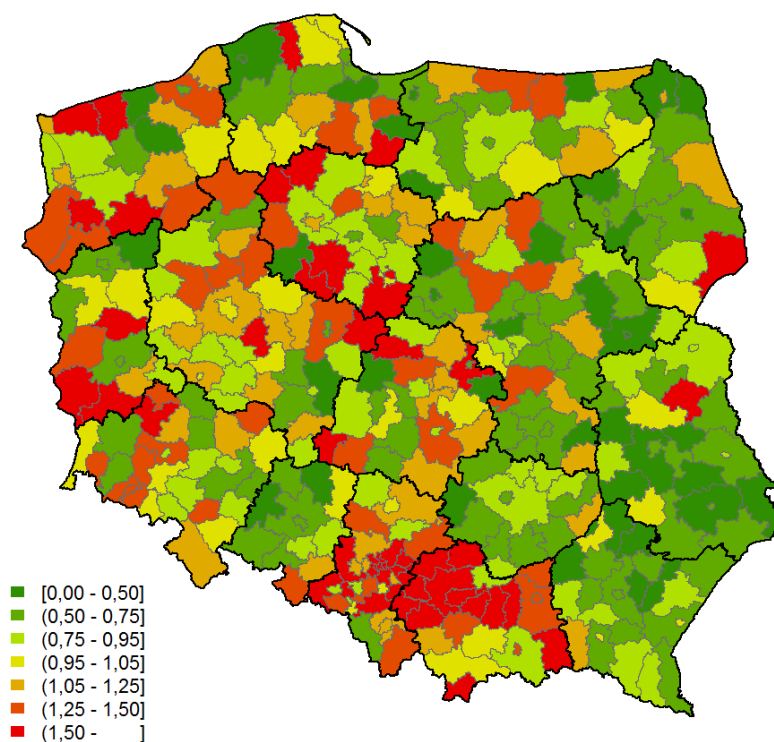
Przyczyna	Udział %	Ilość osób	SMR	Ranga
choroby układu krążenia	44,60%	326	1,010	150
nowotwory	22,44%	164	1,183	282
choroby układu oddechowego	9,03%	66	1,330	318
przyczyny zewnętrzne	6,98%	51	1,557	320
inne przyczyny	5,88%	43	0,758	164
choroby układu pokarmowego	4,01%	30	1,172	334

Z analizy powyższej tabeli wynika, że najistotniejszymi przyczynami zgonu są:

- 1) Choroby układu krążenia – bardzo wysoki udział %, średni SMR i wysoka Ranga.
- 2) Nowotwory – średni udział %, wysoki SMR i wysoka Ranga
- 3) Przyczyny zewnętrzne – bardzo wysoki SMR i Ranga, ale bardzo niski udział % i ilość bezwzględna
- 4) Choroby układu oddechowego – wysoki SMR, bardzo wysoka Ranga, ale bardzo niski udział % i ilość bezwzględna.

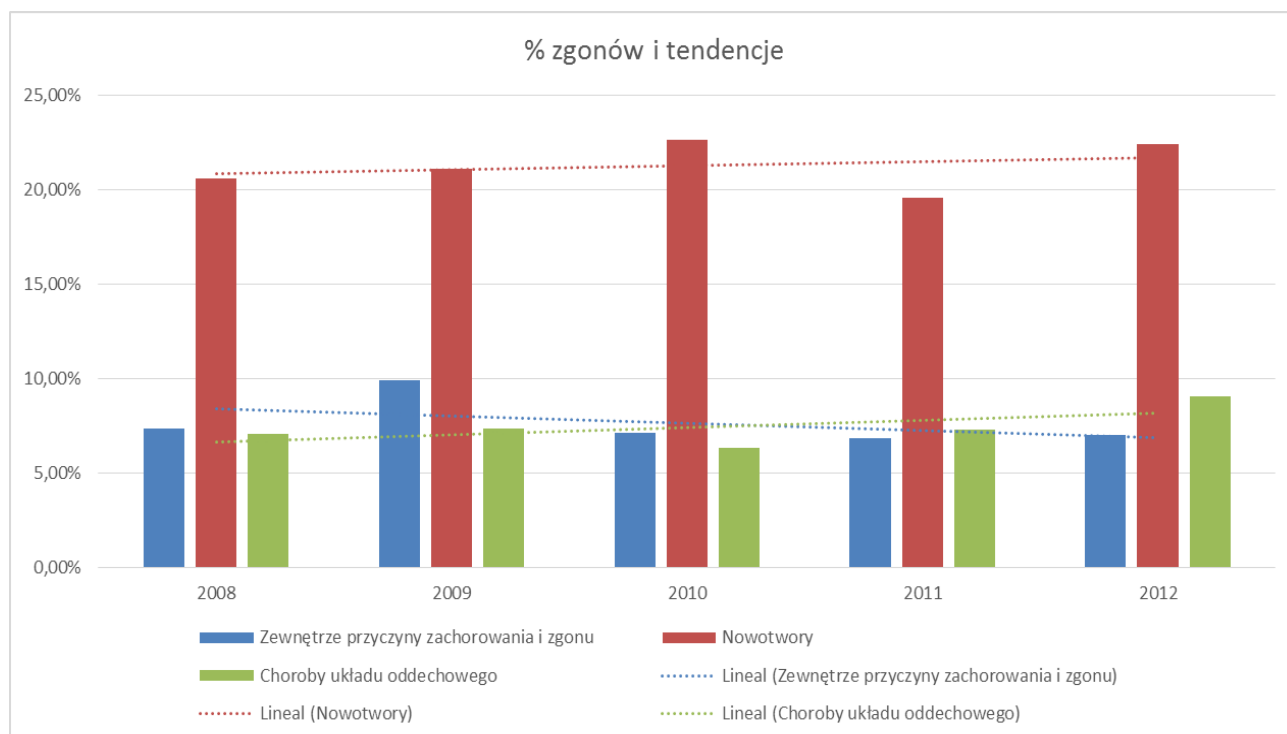
Powyższy wykres pokazuje tendencje wzrostowe tak w przypadku bezwzględnej liczby zgonów z przyczyn sercowo naczyniowych, jak w przypadku stosunkowego udziału tych zgonów. Obie tendencje wzrostowe są bardzo niepokojące. Bardzo niepokojący jest też fakt, że szczególnie niekorzystnie przedstawia się SMR z powodu choroby niedokrwiennej serca dla kobiet w wieku 0-64 lata

Źródło: Atlas umieralności w latach 2009-2011, Warszawa 2012, <http://www.atlas.pzh.gov.pl/>

I nieco lepiej dla mężczyzn w wieku 0-64 lat. Co wskazuje na bardzo wysoki potencjał działań prewencyjnych odnośnie tej grupy chorób.

Współczynnik zgonów na 100 tys. mieszkańców z przyczyn sercowo naczyniowych w powiecie Hajnowskim wynosi 721 – jest to drugi najwyższy wynik w Polsce.

Powyższy wykres pokazuje wyraźnie **malejącą tendencję zgonów z przyczyn zewnętrznych** i lekko rosnące tendencje zgonów z przyczyny nowotworów i chorób układu oddechowego.

Na podstawie powyższej analizy wskazane jest prowadzenie działań w zakresie ograniczenia śmiertelności z powodu chorób układu sercowo-naczyniowego, w szczególności walka z nałogami.

Palenie tytoniu należy do najpoważniejszych współczesnych zagrożeń cywilizacyjnych. Istnieje bardzo duża liczba badań naukowych, dowodzących szkodliwych efektów zdrowotnych palenia tytoniu. W całej populacji mężczyzn w wieku 35–69 lat zgony na wszystkie schorzenia odytoniowe stanowiły w tym czasie 38% wszystkich zgonów w tej kategorii wieku, przy czym w przypadku chorób układu krążenia proporcja ta wynosiła 37%. W 2000 r. przedwczesne zgony odytoniowe (w wieku 35–69 lat) kobiet sięgały 13% wszystkich zgonów w tym wieku, a w przypadku chorób układu krążenia – 15%. Ogółem w tym roku palenie tytoniu było przyczyną około 69 tys. zgonów, z czego około 43 tys. stanowiły zgony przedwczesne (w wieku 35–69 lat).

Z powodu palenia tytoniu Polacy w średnim wieku stracili około 22 lata życia, a starsi (w wieku 70 i więcej lat) – 9 lat¹.

Skutki palenia tytoniu wpływające na ChUK działają synergicznie z innymi czynnikami ryzyka ChUK, jak wiek, płeć, nadciśnienie tętnicze, czy cukrzyca.

4. Funkcjonowanie służby zdrowia w Powiecie Hajnowskim

Opiekę zdrowotną w powiecie zabezpieczają:

1. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hajnówce
2. Przychodnia Rejonowa Nr 1 ul. Piłsudskiego 10
3. Przychodnia Rejonowa Nr 2 ul. Lipowa 190
4. NZOZ "HAJMED"
Hajnówka, ul. Piłsudskiego 10
5. NZOZ „Zdrowie” Lekarz Internista H. Pisawocka
i Lekarz Internista J.B. Krutel SC
Hajnówka, 11 Listopada 22
6. NZOZ „TORMED” Janina Dudaryk
Gabinet Lekarza POZ
Hajnówka, ul. Białowieska 10
7. „Twój Lekarz” W. Bierzowicz
Czeremcha, ul. Dubois 31
8. NZOZ S.C. w Czyżach,
Sławomir Hackiewicz Czyże 74
9. NZOZ E. Borona
Poradnia Lekarza Rodzinnego
Kleszczele, Pl. Parkowy 9,

W oparciu o informacje otrzymane od podmiotów leczniczych znajdujących się na terenie powiatu hajnowskiego informujemy, iż w naszym powiecie wszystkie gabinety przedłużyły umowy na 2015r. z Narodowym Funduszem Zdrowia na świadczenie usług zdrowotnych w zakresie Podstawowej Opieki Zdrowotnej.

Poniższa tabela przedstawia ilości zarejestrowanych pacjentów oraz jakie badania profilaktyczne będą realizowane w ramach zawartych kontraktów w 2015 r.

Tab. Nr 2 Ilość zarejestrowanych pacjentów do POZ oraz badania profilaktyczne w 2015 r.

L.p	Nazwa Świadczeniodawcy Usług Medycznych	Ilość zarejestrowanych pacjentów	Działania profilaktyczne
1	SPZOZ w Hajnówce	18475	Profilaktyka chorób układu krążenia Profilaktyka gruźlicy
2	NZOZ Hajmed w Hajnówce	11616	Wczesne wykrywanie chorób układu krążenia Badania profilaktyczne bilans dzieci i młodzieży od 2 lat do 19
3	Walentyna Bierzowicz	1200	Brak Danych

¹Stan zagrożenia epidemią palenia tytoniu w Polsce, <http://adst.mp.pl/s/www/uzaleznienia/zagrozeniaepidemiapaleni a.pdf>

	NZOZ Twój Lekarz w Czeremsze		
4	Ewa Inez Borona NZOZ Poradnia Lekarza Rodzinnego	2000	Wczesne wykrywanie chorób układu krążenia Wczesne wykrywanie gruźlicy
5	Sławomir Hackiewicz NZOZ S.C. w Czyżach	1811	Profilaktyka kardiologiczna Wczesne wykrywanie chorób płuc
6	. NZOZ Tormed Janina Dudaryk Gabinet Lekarza POZ	2450	Profilaktyka kardiologiczna Wczesne wykrywanie gruźlicy Szczepienia WZW itp.
7	NZOZ "Zdrowie" H. Pisawocka J. B. Krutel Spółka Partnerska Lekarzy w Hajnówce	3700	Wczesne wykrywanie chorób układu krążenia

Na pozostałym terenie opiekę zdrowotną mieszkańcom zapewniają Gminne Ośrodki Zdrowia, które funkcjonują w ramach SP ZOZ w Hajnówce. Stacjonarna Opieka Zdrowotna również zapewniona jest przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hajnówce.

5. Realizacja zadań w zakresie poprawy zdrowia wśród mieszkańców naszego powiatu:

- 1) Od marca 2011 r. Starostwo Powiatowe w Hajnówce jest beneficjentem w Projekcie „Podlaski System Informacyjny e-Zdrowie”. Projekt realizowany jest w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego IV oś priorytetowa Społeczeństwo Informacyjne.

Celem projektu jest rozwój i poprawa dostępności do publicznej służby zdrowia ludności województwa podlaskiego. W ramach projektu planuje się przeprowadzenie złożonego procesu informatyzacji jednostek ochrony zdrowia (szpitali) skupionych wokół samorządów regionalnych i lokalnych, stworzenie narzędzi niezbędnych do zracjonalizowania wydatków publicznych na ochronę zdrowia, możliwość uzyskania z jednostek ochrony zdrowia biorących udział w projekcie maksymalnie jednolitej informacji (statystycznej, pogładowej).

W wyniku realizacji projektu poprawi się dostępność do rutynowych wskaźników oraz wymiana informacji między jednostkami, co przyczyni się do praktycznego wdrożenia w życie idei społeczeństwa informacyjnego. Narzędzia udostępnione w ramach budowanego systemu służyły będą między innymi do komunikacji między pacjentem a usługodawcami z branży opieki zdrowotnej, przekazywaniu danych pomiędzy poszczególnymi instytucjami oraz bezpośrednim kontaktom zarówno między pacjentami, jak i pracownikami służby zdrowia. Powyższe cele planuje się osiągnąć poprzez budowę: systemu– integratora regionalnego, systemów HIS lub integratora lokalnego w celu wymiany danych oraz wdrożeniu następujących modułów; Ruch Chorych, Elektroniczna Dokumentacja Medyczna, Część szara-zarządcza portalu tematycznego dla pacjenta.

Wartość projektu na dzień 21.11.2013 61.975.063,08 zł.

Kwota dofinansowania z UE -52.657.233,40.

Prognozowana data zakończenia projektu 31.07.2015 r.

- 2) Ministerstwo Zdrowia z końcem I kw. 2014 r. uruchomiło nabór wniosków do Programu

PL13 „Ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu” finansowanego ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014 oraz budżetu państwa na projekty obejmujące programy profilaktyczne i działania z zakresu promocji zdrowia w społecznościach lokalnych. Konkurs był skierowany do 156 wybranych powiatów. Wniosek aplikacyjny został napisany we współpracy z Politechniką Białostocką, po czym został złożony do Ministra Zdrowia. Na ocenę wniosku czekaliśmy parę miesięcy. Ostatecznie okazało się, że wniosek nasz został pozytywnie oceniony pod względem spełnienia kryteriów formalnych, ale odpadł przy ocenie merytoryczno-technicznej. Z naszej oceny wynikało że celem realizacji projektu powinna być prewencja w chorobach układu krążenia, aby w ten sposób wpłynąć na zmniejszenie umieralności wśród mieszkańców powiatu, natomiast Minister Zdrowia uznał, że największym zagrożeniem umieralności w naszym powiecie są czynniki zewnętrzne.

- 3) W ramach Programu ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu, zorganizowano akcje profilaktyczną w amfiteatrze miejskim. Akcja polegała na przebadaniu osób z użyciem smokerlyzera, na zawartość tlenu węgla i karboksyhemoglobiny w wydychanym powietrzu. Również podczas tej akcji rozstrzygnięto konkurs nt. zdrowego stylu życia i bezpiecznych zachowań wśród dzieci i młodzieży. Na zakończenie rozdano materiały informacyjno – edukacyjne na temat szkodliwości palenia. W akcji wzięło udział ok. 300 osób.
- 4) Drugą co do wielkości Akcją w Ramach Światowego Dnia Rzucania Palenia było zorganizowanie konkursu na najlepszy plakat w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Hajnówce. Zwycięzcy otrzymali nagrody zakupione przez Starostwo oraz wszystkie nagrodzone prace zostały wywieszane w Sali Nr 12 w Starostwie Powiatowym.
- 5) Na początku ubiegłego roku starostwo uczestniczyło w szerokiej akcji informującej społeczeństwo o możliwości zapisywania się do Zintegrowanego Informatora Pacjenta (ZIP) Realizując prośbę NFZ w Białymstoku zorganizowaliśmy w Sali Nr 12 Starostwa mobilne stanowisko pracy umożliwiające rejestrację. Zainteresowani mieszkańcy mogli się zarejestrować i otrzymać login oraz hasło do systemu, który się znajduje w NFZ w Białymstoku. Poprzez zalogowanie się do systemu można sprawdzić jakie usługi medyczne były wykonywane i w jakim czasie i cenie.
- 6) 14 czerwca 2014r Starostwo przystąpiło do „Ogólnopolskiego Głosu Profilaktyki” –akcji organizowanej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych polegającej na edukacji młodzieży i dorosłych w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologii społecznej oraz promocji innowacyjnych działań profilaktycznych.

Przez cały ubiegły rok powiat dofinansowywał zadania związane z promocją i profilaktyką zdrowotną realizowaną przez inne podmioty. Jaki był kwotowy udział dofinansowania wszystkich przedsięwzięć pokazuje tab. Nr 3.

6. Plany na 2015 rok.

- 1) Integrowanie działań służących promocji zdrowia w powiecie poprzez współpracę z podległymi jednostkami.
- 2) Podejmowanie działań mających na celu podniesienie poziomu wiedzy na temat zagrożeń i szkodliwości wynikających zarówno z czynnego jak i biernego palenia tytoniu poprzez pogadanki w szkołach oraz materiały edukacyjne.
- 3) Kontynuowanie na terenie powiatu akcji pn. „Zdążyć przed cukrzycą”.
- 4) Przeprowadzenie Powiatowego etapu konkursu wiedzy o AIDS/HIV
- 5) Przeprowadzanie akcji prozdrowotnych podczas festynów oraz innych imprez kulturalno - sportowych organizowanych na terenie naszego powiatu.
- 6) Branie czynnego udziału w szkoleniach promujących zdrowie.

7. Podsumowanie

Promocja zdrowia i edukacja zdrowotna są ważnymi narzędziami w podnoszeniu świadomości zdrowotnej i poprawie stanu zdrowia mieszkańców. Umożliwiają one każdemu człowiekowi zwiększenie pozytywnego oddziaływania na własne zdrowie i wzięcie za nie odpowiedzialności. Promocja zdrowia jest jednym z głównych narzędzi nowego zdrowia publicznego – ochrony i poprawy stanu zdrowia populacji. Nowe zdrowie publiczne, potrzebuje też odpowiedniego finansowania i stabilnych mechanizmów wdrażania. Niezbędne jest zwiększenie skuteczności edukacji prozdrowotnej w szkołach, by młodzież nauczyła się dbać o swoje zdrowie oraz innych ludzi. Profilaktyka zdrowotna to działania mające na celu zapobieganie chorobom, poprzez ich wczesne wykrycie i leczenie.

Politykę prozdrowotną opracowano m.in. na podstawie informacji uzyskanych z Publicznych i Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej, Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Hajnówce, Urzędu Statystycznego w Białymstoku oraz z oficjalnych stron internetowych Narodowego Funduszu Zdrowia w Białymstoku.

sporz: Danuta Ługowoj

Inspektor ds. zdrowia i opieki społecznej